

İspanya Devrimi'nde Endüstriyel Kolektifleştirme - I

Anarşist Ekonomi Tartışmaları (8)

Deirdre Hogan

26.05.2014

İçindekiler

CNT'nin Rolü	4
Anarşist Demokrasi, Kolektiflerde İşbaşında	5

Meydan Gazetesi'nin Anarşist Ekonomi Tartışmaları yazı dizisine, "Anarşistlerin Seçim Tartışmaları"yla birlikte iki sayılık bir ara vermiştik. Bu sayımızda, Deirdre Hogan'ın "İspanya Devriminde Endüstriyel Kolektifleştirme" yazısının ilk bölümüyle devam ediyoruz. İspanya Devrimi anarşist hareketin en büyük deneyimlerinden biri olarak sadece anarşist tarihteki önemli yerini korumuyor, aynı zamanda '36 İberya'sında yarattığı ekonomik yöntem ve örgütlenmelerle, toplumsal devrimin nasıl somutlaşacağına yönelik şimdiki anarşist harekete iyi bir perspektif de oluşturuyor. Deirdre Hogan'ın theanarchistlibrary.org ve libcom.org gibi anarşist sitelerde yayınlanmış yazısını; coğrafyanın dört bir yanında direnişlerin artan bir seyirde izlediği, işçi direnişlerinin işgallere dönüştüğü, özörgütlülüklerin yaşam bulmaya başladığı içinde bulunduğumuz zaman ve coğrafyada, toplumsal devrimi, yaşamsal ve ekonomik bir bakış açısıyla da konuşabilmek adına sizlerle paylaşıyoruz.

Anarşizmin toplumsallaştığı alanlar yoğunluklu olarak kırsal bölgeler olsa da, şehirler ve merkezi yerleşim yerleri de bu devrimden etkilenmiştir. O zamanlar İspanya'da 24 milyon olan nüfusun 2 milyonu endüstride çalışıyordu. Bu 2 milyonluk kesimin %70'i de bir bölgede, Katalonya'da yoğunlaşmıştı. Faşist saldırının olduğu bir zamanda, işçiler 3000 işletmenin kontrolünü ele geçirmişti. Bunlar arasında toplu taşıma araçları, nakliye, elektrik ve enerji şirketleri, gaz ve su işletmeleri, mühendislik ve otomobil tesisleri, madenler, çimento fabrikaları, tekstil atölyeleri ve kağıt fabrikaları, elektrik ve kimya şirketleri, cam şişe fabrikaları, parfüm üretim alanları, gıda tesisleri ve bira fabrikaları vardı.

Kolektifleştirmenin yaşandığı ilk alanlar, endüstriyel alanlardı. Ordunun ayaklandığı akşam, CNT genel grev çağrısı yaptı. Çatışmanın ilk evresi sona erdiğinde, sonraki önemli adımın üretimin devamını garanti altına almak olduğu açıktı. Franco taraftarı birçok burjuva, isyancı ordu güçlerinin yenilgisinden sonra kaçtı. Onların sahip olduğu birçok fabrika ve işletme ele geçirildi ve işçiler tarafından işletilmeye başlandı. Burjuvazinin diğer bölümleri fabrikalarını işletmeye çok istekli olmadı ve Franco'nun amaçları için fabrikalarını Franco'ya hibe ederek kapattı. Fabrika ve işletmelerin kapatılması, düşmanın elini güçlendiren yüksek işsizlik ve sefalet yarattı. "İşçiler içgüdüsel olarak bu durumu anlayarak tüm işletmeleri harekete geçirdi ve kontrol komitelerini kurdu. Kontrol komitelerinin amacı üretim sürecini korumak ve her bir işletme sahibinin finansal durumunu takip etmektir. Birçok örnekte yönetim hızla kontrol komitelerinden, fabrika sahibinin işçilerle birlikte çalışıp aynı ücreti aldığı öz-yönetim komitelerine geçti. Bu yöntemle, Katalonya'daki birçok fabrika ve işletme, buralarda çalışan işçilerin eline geçmiş oldu." [1]

Gecikmeden, cephenin ihtiyacını karşılamak üzere bir savaş endüstrisinin kurulması, malzemelerin ve milislerin cepheye nakledilebilmesi için ulaşım sisteminin tekrardan harekete geçirilmesi son derece önemliydi. Dolayısıyla ilk kolektifleştirmeler, anarşist militanların durumdan faydalanarak devrimci hedefleri yükseltmesiyle birlikte faşizme karşı zafer kazanmak için gereken fabrikalar ve kamu hizmetlerinde gerçekleştirildi.

CNT'nin Rolü

Bu toplumsal devrimi anlamamanın en iyi yolu, İspanya'daki işçi örgütlerinin ve mücadelelerin görece uzun tarihsel bağlamında düşünmektir. Kolektifleştirmenin en büyük yürütücüsü olarak CNT; 1910'dan beri vardı ve 1936'ya gelindiğinde üye sayısı 1,5 milyonu geçmişti. Anarşist sendikalist hareket, İspanya'da 1870'den bu yana vardı ve ilk kuruluşundan nihai amacını (kısmen) gerçekleştirebildiği toplumsal devrime uzanan süreçte, yoğun toplumsal mücadeleyle -"grevler ve genel grevler, sabotajlar, kitlesel gösteriler, mitinglerle; grev kırıcılara, cezaevlerine, davalara, ayaklanmalara, lokavtlara, suikastlere karşı mücadeleyle"[2] - iç içe geçmiş bir tarihi vardı.

Anarşist düşünceler 1936'da daha da yayılmaya başladı. Anarşist yayınların o dönemdeki dolaşımı buna ilişkin bize fikir verebilir; biri Barselona, diğer Madrid'de olmak üzere, iki anarşist günlük gazete vardı. İkisi de CNT'nın yayın organıydı ve her biri 30 bin ve 50 bin arası değişen miktarlarda basılıyordu. Periyodik çıkan 10 yayın ve birçok anarşist dergiyle beraber 70 bin adet yayın dolaşımdaydı. Tüm anarşist gazetelerde, bildirilerde ve kitaplarda, sendikalarda ve örgüt toplantılarında olduğu gibi, sürekli ve sistematik olarak toplumsal devrim tartışılıyordu. Böylece, İspanya işçi sınıfının radikal karakteri, mücadele ve çatışma yoluyla politikleşirken; anarşist düşüncelerin etkisi, devrim koşullarında anarşistlerin kitlesel halk desteğini alabildiğini gösterdi.

CNT, özünde güçlü bir demokratik geleneğe sahipti. Ücretler ve çalışma koşulları gibi yerel ve acil konulardaki bütün kararları, düzenli olarak toplanan yerel üyeler alıyordu. İşçiler arasında karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma güçleniyor, mücadeleleri kazanmanın tek yolu olarak görülüyordu. İşçiler CNT'de yeteneklerini ya da çalışma alanlarını ayırmadan örgütlediler. Başka bir ifadeyle işçiler bir sektörde her bir iş için farklı sendikalar kurmaktansa, her sektör için bir bölümü olan genel bir sendikada örgütlendiler. Sendikaların içinden çıkan ve onların şekillendirdiği devrimci kolektiflerin yapısı, hem sendikaların endüstriyel doğasından, hem de demokratik gelenekten büyük ölçüde etkilendi.

CNT'nin devrime gücünü veren bir diğer önemli özelliği ise doğrudan eylem yöntemini kullanmasıydı. "CNT her zaman, tartışmaları çözmek için 'işçilerin kendi yaptıkları doğrudan eylem'i savunmuştu. Bu politika, sendikada ve üyelerinde katılımı ve kendine-güveni teşvik etmişti- "bir şeyin çözümlenmesini istiyorsak, bunu kendimiz yapmalıyız" düşüncesi hakimdi. [3] Son olarak CNT'nin yerel özerkliğe dayanan federal yapısı, sağlam ama oldukça merkezsiz bir örgütlenme yaratmış, aynı zamanda özgüven ve inisiyatiflerin önünü açmıştı ki bu değerler devrimin başarısına büyük katkı sağladılar.

Gaston Leval, demiryollarının kolektifleştirilmesinde CNT'yle UGT'nin rollerini karşılaştırırken devrim koşullarında doğrudan demokrasi ve özgüvenin önemini altını çiziyor. Demiryolu endüstrisini son derece örgütlü, etkin ve sorumlu bir şekilde yeniden harekete geçiren devrimcileri anlatırken şunları yazıyor: "Bunların hepsi sadece sendikanın ve CNT militanlarının inisiyatifi sayesinde başarıldı. İdari yönetime hakim olan UGT'liler pasif kaldı, yukarıdan emir gelmesine alıştıkları için, beklediler. Ne bir emir ne de karşı emir gelmediğinde, yoldaşlarımız hızla ilerlemeye devam etti, sadece hepsini birlikte sürükleyen güçlü dalgayı takip ettiler"[4]

Bu mücadele ve örgütlenme tarihi ve anarko-sendikalizmin birleştirici yapısı, CNT militanlarına zamanı geldiğinde toplumu anarşist çizgiler içinde yeniden ve sağlam bir şekilde şekillendirmek için gerekli inisiyatif ve öz örgütlenme deneyimini verdi. "Şunu açıkça söyleyebiliriz ki, yaşanan bu toplumsal devrim CNT'nin üst organlarının aldığı kararlarla çıkmadı... Aniden ve doğalında gerçekleşti... "halk" devrimci vizyon sayesinde esinlenip birden mucizeler yaratacak kabiliyete ulaştığı için değil, tekrar söylemekte yarar var, halkın arasında, aktif olan, güçlü olan ve 1. Enternasyonal ve Bakunin'in zamanında başlayıp yıllardır devam eden mücadeleyi sürdüren büyük bir azınlık vardı." [5]

Anarşist Demokrasi, Kolektiflerde İşbaşında

Kolektifler, işçilerin çalışma yerlerinde öz yönetim kurmasına dayanıyordu. Augustin Souchy: “İspanya İç Savaşı sırasında kurulan kolektifler işçilerin özel mülkiyet olmadan kurdukları ekonomik birliklerdi. Kolektif tesisleri burada çalışanların yönetmesi, tesisleri onların özel mülkiyeti yapmıyordu. Kolektifin içindeki bireyler, buldukları fabrika ya da atölyeleri satamıyor ya da kiralayamıyordu, sorumlu hak sahibi CNT, yani Ulusal Emek Konfederasyonu’ydu. Ancak CNT’nin bile istediğini yapma yapma hakkı yoktu. İşçiler her şeyi konferanslar ve kongrelerde kendileri kararlaştırır ve onaylardı.” [6]

CNT’nin demokrasi geleneğini sürdüren endüstriyel kolektifler, aşağıdan yukarıya yetki verecek şekilde düzenlenmişti. Temel karar organı işçi meclisiydi, ve onlar da fabrikaların günlük işleyişinden sorumlu olacak idari komite temsilcilerini seçiyorlardı. Seçilen bu idari komiteler, toplantı kararlarını uygulamaktan, fabrikadan rapor vermekten işçi meclisine karşı sorumluydu. İdari komiteler ayrıca gözlemlerini genel idare komitesine bildirmekteydi.

Genelde her endüstri, endüstrinin içindeki iş dallarından ve işçilerden delegelerin olduğu merkezi idari komiteye sahipti. Örneğin Alcoy’daki tekstil endüstrisinde 5 temel iş dalı vardı: Dokuma, iplik yapma, örme, tarama ve işleme. Kendilerini endüstri genelindeki komitede temsil etmesi için bu alanlarda uzmanlaşmış işçiler kendi aralarından bir temsilci seçerdi. Teknik uzmanlar da içeren bu komitenin rolü işçiler birliğinden alınan direktiflere uygun bir şekilde üretimi sağlamak, çalışmalar üzerine rapor ve istatistikler derlemek ve son olarak finans ve koordinasyon meseleleriyle ilgilenmekti. Gaston Leval’in dediği gibi : “Hem işgücü dağılımı hem de birleşik endüstriyel yapı için genel yönetim değişmeden kalıyor.” [7]

Her aşamada Sendika İşçileri Genel Meclisi en yüksek karar mekanizmasıydı. “Önemli kararlar, yüksek katılımlı ve sık sık yapılan genel meclis toplantılarında alınırdı... eğer bir idari yetkili, birliğin yetkilenmediği bir şey yaptıysa, bir sonraki toplantıda görevinden alınması muhtemeldi.”[8] Raporlar birçok komite tarafından incelenir ve tartışılırdı ve çoğunluk yararlı olduğu kanaatine varırsa yürürlüğe konurdu. “Burada gördüğümüz idari bir diktatörlük değil, tam tersi, meclisin çalışmaları doğrultusunda her uzmanlığın görevini yaptığı işlevsel bir demokrasi.” [9]

Anarşist Kütüphane

Deirdre Hogan
İspanya Devrimi'nde Endüstriyel Kolektifleştirme - I
Anarşist Ekonomi Tartışmaları (8)
26.05.2014

Çeviri: Esen Küçüktütüncü - Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 18. Sayısında yayımlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net